

פרסום עיתי, עורך: ד"ר רז צימט

מרחוב ניאוראן ללשכת הנשיאות: ה"כוורת" הכלכלית של חסן רוחאני

במהלך מערכת הבחירות לנשיאות איראן ביטא חסן רוחאני עמדות המבטאות השקפת עולם כלכלית ליברלית. הנשיא הנבחר מזהה עם מדיניותו הכלכלית של הנשיא לשעבר, עלי-אכבר האשמי רפסנג'אני, שהתבססה על הפרטה, צמצום הרגולציה ופתיחות כלכלית.

דיווחים שהתפרסמו בשבועות האחרונים בתקשורת האיראנית מצביעים על כך שכמה מיועציו הכלכליים הבכירים של רוחאני מזוהים עם "אסכולת ניאוראן" (Niavaran), שיסודותיה מושתתים על כלכלה ניאו-ליברלית ותומכיה דוגלים בכלכלת שוק חופשי ובצמצום המעורבות הממשלתית בכלכלה. כלכלנים בולטים המזוהים עם אסכולה זו ונחשבים מקורבים לרוחאני הם: ד"ר מחמד-באקר נובח'ת, ד"ר מחמד טביביאן, ד"ר עלי-נקי משאיחי, ד"ר מסעוד נילי, מחמד-עלי נג'פי, ד"ר מסעוד רוע'ני-זנג'אני, ד"ר מחמד-חסיין עאדלי וד"ר מג'יד קאסמי.

כלכלנים בכירים אלה, שעשויים להשתלב במשרות כלכליות בכירות בממשל החדש, מילאו בשנות השמונים והתשעים תפקיד מרכזי בעיצוב המדיניות הכלכלית באיראן. בקידום הרפורמות הכלכליות אימצו כלכלנים אלה גישה ניאו-ליברלית, שאפו לצמצם את המעורבות הממשלתית בכלכלה, עודדו השקעות פרטיות ואף זרות במשק וקידמו את פעילות המגזר הפרטי. על רקע המשבר הכלכלי החרף, שפקד את איראן בשנות השמונים, מילאו כלכלנים אלה תפקיד חשוב בגיבוש המלצות שתרמו להחלטת מנהיג איראן, איתאללה ח'ומיני, להסכים להפסקת האש עם עיראק בשנת 1988.

בעימות הבחירות הטלוויזיוני הראשון, שנערך ב-31 במאי, הציג חסן רוחאני את תפישותיו הכלכליות. הוא טען, בין היתר, כי על הממשלה לקצץ משמעותית בהוצאותיה על מנת לתרום למאבק באינפלציה ולעודד את היצור כדי להשיב את היציבות למשק. רוחאני הביע תמיכה בקידום תהליך ההפרטה והלין על כך שתהליך זה אינו מתקדם כראוי. הוא ציין, שרק חלק קטן מהחברות הממשלתיות שהופרטו עברו לבעלות פרטית וכי הבעלות על רוב החברות עברה למעשה לידי גופים ממשלתיים למחצה, מה שלא איפשר להגביר את התחרותיות במשק. רוחאני הביע את התנגדותו לקיום מונופולים במשק וטען שיש לאפשר סביבה תחרותית. הוא הוסיף, שהממשלה צריכה לספק ביטחון כלכלי שיעודד משקיעים פוטנציאליים ויאפשר להם לבצע תכנון לטווח הבינוני והארוך.

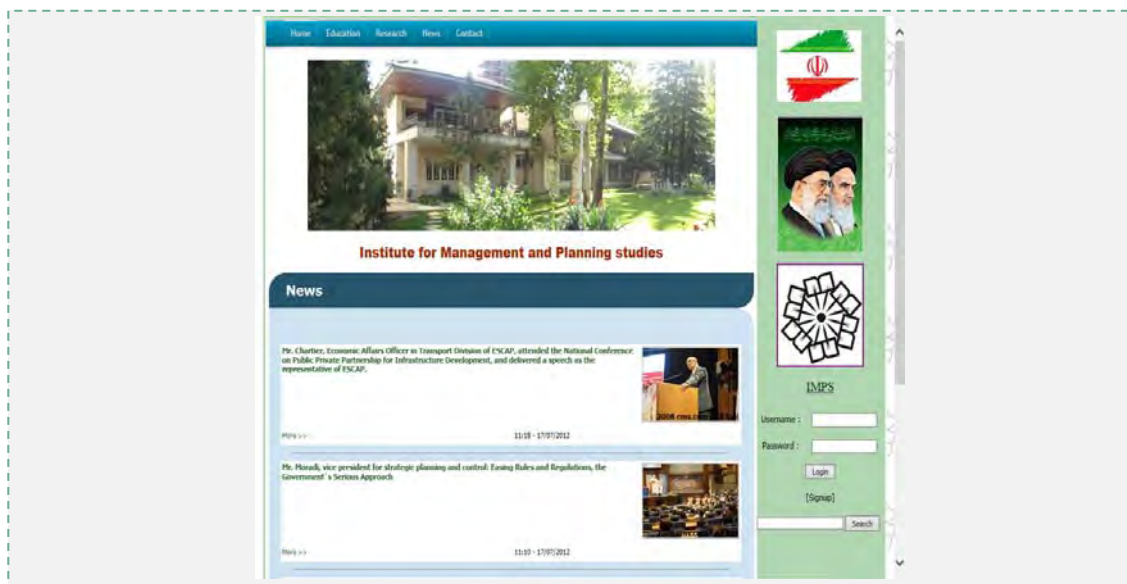
בהתייחסו למדיניות הרפורמה בסובסידיות אמר רוחאני, כי יש לבצע שינויים באופן יישום התוכנית מאחר שזו היטיבה עם שני העשירונים העליונים ועם שני העשירונים התחתונים בחברה אך פגעה במעמדות הביניים. הוא הביע תמיכה בהקמתו מחדש של הארגון למנהלה ולתכנון (לשעבר הארגון לתכנון ולתקצוב), שפורק על-ידי הנשיא אחמדינז'אד וציין כי יש לנצל את הידע המצוי בידי מומחים כלכליים ויזמים מהמגזר הפרטי ולשלבם בתהליך קבלת ההחלטות.

בדבריו ביטא רוחאני את תמיכתו בעמדות ליברליות המצדדות בהקטנת המעורבות הממשלתית בכלכלה. רוחאני מזהה עם המדיניות הכלכלית שהתווה עלי-אכבר האשמי רפסנג'אני כאשר כיהן כנשיא (1989-1997) והתבססה על הפרטה, צמצום הרגולציה ופתיחות כלכלית.

"אסכולת ניאוראן": כלכלה איראנית ניאו-ליברלית

דיווחים, שהתפרסמו בשבועות האחרונים בתקשורת האיראנית, מצביעים על כך שכמה מיועציו הכלכליים הבכירים של חסן רוחאני מזהים עם "אסכולת ניאוראן" (Niavaran), שיסודותיה מושתתים על כלכלה ניאו-ליברלית ותומכיה דוגלים בכלכלת שוק חופשי ובצמצום המעורבות הממשלתית בכלכלה.

החל משנות התשעים פעלו כלכלנים בכירים המזהים עם אסכולה זו במסגרת "המכון למחקרי ניהול ותכנון" (The Institute for Management and Planning Studies, IMPS, موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی) הקשור ל"ארגון למנהלה ולתכנון".

המכון ממוקם ברחוב ניאוראן בטהראן במרחק קצר מהמרכז למחקרים אסטרטגיים של המועצה לקביעת האינטרס של המשטר בראשו עומד רוחאני. באתר הרשמי שלו מצוין, כי המכון הוקם על מנת לבצע מחקרים בתכנון ובפיתוח כלכלי. בין משימותיו: ביצוע מחקרים שנועדו לשפר את המיומנויות ולפתח שיטות בתחום הניהול, לזהות בעיות בתחום התכנון והתקצוב ולהציע פתרונות להסרת

המכשולים בתחום זה; ארגון קורסים בתחום התכנון והפיתוח הכלכלי, החברתי והתרבותי; העמקת הידע הטכני בקרב אנשי התכנון; איסוף ופרסום מסמכים הקשורים בתכנון ובגיבוש תוכניות ותקציב; הוצאה לאור של כתבי עת בתחום הפיתוח והתכנון הכלכלי; ושיתוף פעולה עם לשכת הנשיא, עם משרדי הממשלה ועם מוסדות ציבוריים נוספים בתחומי אחריותו של המכון (<http://en.imps.ac.ir>).

השפעת "אסכולת ניאוראן" על עיצוב הכלכלה האיראנית הגיעה לשיאה בתקופת נשיאותו של רפסנג'אני. הכלכלן הבולט באסכולה זו הוא ד"ר מחמד טביביאן (Mohammad Tabibian) וכלכלנים בולטים נוספים המזוהים עימה הם ד"ר עלי-נקי משאיחי (Ali-Naqi Mashayekhi), ד"ר מוסא ע'ניז'אד (Mousa Ghaninejad), ד"ר מסעוד נילי (Mas'oud Nili), מחמד-עלי נג'פי (Mohammad-Ali Najafi) וד"ר מסעוד רוע'ני-זנג'אני (Mas'oud Roghani-Zanjani). גם יועצו הכלכלי הבכיר של חסן רוחאני, מחמד-באקר נובח'ת (Mohammad Baqer Nowbakht), מזוהה עם אסכולה זו. נובח'ת משמש כיום כראש המחלקה למחקר כלכלי במרכז למחקרים אסטרטגיים של "המועצה לקביעת האינטרס של המשטר". מרכז זה הפך בשנים האחרונות מוקד לשיח כלכלנים המזוהים עם "אסכולת ניאוראן" (<http://www.boursenews.ir/fa/pages/?cid=97688>).

היכוח הנמשך סביב "כלכלה אסלאמית" באיראן

מאמצייהם של הכלכלנים המזוהים עם "אסכולת ניאוראן" לקידום תפישות כלכליות ניאו-ליברליות מבטאים את היכוח הנמשך מאז המהפכה האסלאמית בין השקפות כלכליות שונות בסוגיות כגון: מעורבותה של המדינה בחיים הכלכליים, הזכות לרכוש פרטי, ריבוד מעמדי, צדק חברתי, רווחים על הון ועל עבודה שכירה. המאבק לכינון מערכת כלכלית אסלאמית החל עם הקמת הרפובליקה האסלאמית אך הפרשנויות בנוגע למאפייני היסוד האפשריים של שיטה כלכלית אסלאמית היו רבות מאוד.

בתקופת המהפכה ולאחריה התגבשו באיראן שלוש גישות עיקריות לפירוש גבולות זכויות הקניין הפרטי באסלאם: הגישה הרדיקלית, הגישה הפופוליסטית-מדינתית והגישה השמרנית או גישת השוק החופשי. הגישה הרדיקלית, שאימצה את תפישתו של ד"ר עלי שריעתי (1977-1933), אחד ממעצביה האידיאולוגים הבולטים של המהפכה האסלאמית, שללה את זכויות הקניין הפרטי וטענה שהאסלאם מנוגד לקפיטליזם, לבעלות פרטית ולניצול מעמדי. הגישה הפופוליסטית-מדינתית קיבלה את זכויות הקניין הפרטי בכמה מגבלות. היא גרסה, כי יש להטיל מגבלות אלה כדי להבטיח שהכל יוכלו לממש את זכות הקניין שלהם וכך יישמר השוויון החברתי. תומכיה סברו, שיש לאפשר למדינה להגדיר את זכויות הקניין ולקבוע את הגבולות למימושן. הגישה השמרנית סבורה, שההלכה האסלאמית מתיישבת בהחלט עם פעולת מערכת השוק ועם עקרונות הניתוח הניאו-קלאסי וגרסה, כי הזכויות החשובות ביותר הן זכויות הרכוש. תומכיה הדגישו את הצמיחה הכלכלית מול השוויון החברתי, הכירו במפורש במניע הרווח וקיבלו את מנגנון מחיר השוק בהיותו מנגנון הוגן ורציונאלי.

מכונן המהפכה האסלאמית, איתאללה ח'ומיני, לא הותיר ספק שהאסלאם מתיר בעלות על הרכוש, אך קבע כי הכשר זה מותנה בחוקיותו של מקור הרכוש. הוא קיבל את יחסי השוק אך דחה את

הקפיטליזם. בצוואתו האחרונה הציע את תפישת האיזון האסלאמי, שאינו מצדיק קפיטליזם דכאני וחסר רסן אך גם אינו מתנגד לרכוש פרטי. בשנת 1984 קבע ח'ומיני, כי אין זה חוקי מבחינה אסלאמית למנוע מהמגזר הפרטי לעסוק בסחר חוץ וכי אין זה ראוי להגביל את חופש האזרחים בכל הנוגע לפעילות כלכלית.¹

ה"כוורת" הכלכלית של הנשיא הנבחר

ה"כוורת" הכלכלית של חסן רוחאני כוללת, כאמור, כלכלנים בכירים המזוהים עם "אסכולת ניאוראן" ובראשם ד"ר מחמד-באקר נובח'ת, ששימש כדובר מטה הבחירות של רוחאני. נובח'ת (יליד 1950) הוא הכלכלן המוביל המייעץ לנשיא הנבחר. הוא כיהן כחבר מג'לס ומשמש כמזכ"ל "מפלגת המתניות והפיתוח" (Hezb-e E'tedal va Towse'eh), מפלגת מרכז שהוקמה בשנת 2002 ומזוהה עם האגף המתון במחנה הרפורמיסטי. נובח'ת, ד"ר לכלכלה מאוניברסיטת פייזלי (Paisley) שבסקוטלנד, נחשב לאחד המועמדים הבולטים לתפקיד כלכלי בכיר בממשלתו החדשה של רוחאני.

בריאיון, שהעניק לטלוויזיה האיראנית ב-16 ביוני, פירט נובח'ת את תוכניותיו הכלכליות של הנשיא הנבחר. הוא ציין, כי בכוונת הממשלה הבאה להמשיך ביישום מדיניות הרפורמה בסובסידיות אך תוך הכנסת שינויים שייקחו בחשבון את פערי ההכנסה בין מקבלי הקצבאות הממשלתיות במסגרת תוכנית הרפורמה. הוא אמר, כי יש להפסיק את תשלום הקצבאות לעשירונים הגבוהים ביותר כדי שיהיה ניתן להגדיל את סכום הקצבאות המשולמות ליתר העשירונים. הממשלה החדשה מתכוונת, לדבריו, להקים מאגר נתונים מקיף על מנת לפלח את האוכלוסייה בהתאם לרמות ההכנסה השונות ולהשתמש במאגר זה לצורך חלוקה צודקת יותר של המשאבים הלאומיים.

נובח'ת התייחס בדבריו לפגיעה שחלה בשנים האחרונות במעמד הביניים באיראן כתוצאה ממדיניות הכלכלית של ממשלת אחמדינז'אד. הוא ציין, כי בכוונת הממשלה החדשה לפעול להגדלת כושר הקניה של האזרחים ולריסון האינפלציה באמצעות פיקוח על הנזילות במשק ועל עליות המחירים של אמצעי הייצור במשק.

הוא אמר, כי בכוונת הממשלה להעניק הקלות ליזמים על מנת לעודד הקמת עסקים חדשים. בין היתר יוקם גוף חדש בלשכת הנשיא שיהיה אחראי לצמצם את הבירוקרטיה הממשלתית שנדרשת כיום לצורך קבלת רישיון לפתיחת עסק חדש. הנשיא החדש צפוי למנות, לדבריו, סגן נשיא לענייני פיתוח שיהיה אחראי גם על הגוף החדש. עוד ציין נובח'ת, כי בכוונת הממשלה החדשה להשלים כ-2,800 פרויקטים לפיתוח ברחבי המדינה שלא הושלמו בשנים האחרונות. הפרויקטים יתועדפו בהתאם לחשיבותם ופרויקטים שאינם מוצדקים מבחינה כלכלית יבוטלו.

¹ להרחבה בנוגע לויכוח בין הגישות הכלכליות השונות ברפובליקה האסלאמית, ראה: Sohrab Behdad, "A Disputed Utopia: Islamic Economics in Revolutionary Iran", *Comparative Studies in Society and History*, 36 (1994), 4, pp. 775-813.

כלכלנים בכירים נוספים המזוהים עם "אסכולת ניאוראן" ונחשבים מקורבים לחסן רוחאני הם ד"ר מסעוד נילי, ד"ר עלי-נקי משאיחי, מחמד-עלי נג'פי, ד"ר מסעוד רוע'ני-זנג'אני, ד"ר מחמד-חסין עאדלי, ד"ר מג'יד קאסמי וד"ר מחמד טביביאן.

ד"ר מסעוד נילי, בעל תואר דוקטור בכלכלה מאוניברסיטת מנצ'סטר בבריטניה, משמש כיום כראש המחלקה לכלכלה בבית הספר לניהול ולכלכלה באוניברסיטת "שריף" לטכנולוגיה בטרהאן. בשנות התשעים כיהן בכמה תפקידים כלכליים בכירים, ובהם: סגן יו"ר "הארגון לתכנון ולתקצוב", ראש הועדה להפרטה כלכלית וראש צוות המומחים שהיה אחראי לגבש מסמך אסטרטגי שדן בפיתוח התעשיית באיראן. הוא מילא תפקיד מרכזי בגיבוש תוכניות הפיתוח הראשונה (1989-1993), השנייה (-1999) (1995) והשלישית (2000-2004) וכן שימש כיועץ לשרי הנפט והתעשייה (http://www.erf.org.eg/CMS/uploads/pdf/1184084577_Masoud_Nili_CV07.pdf).

באפריל 2013 השתתף נילי בתוכנית כלכלית, ששודרה בערוץ הראשון של הטלוויזיה האיראנית, במהלכה מתח ביקורת חריפה על מדיניות התעסוקה של ממשלת אחמדינז'אד. הוא הציג נתונים לפיהם הממשלה ייצרה בין השנים 2006-2011 רק כ-14 אלף מקומות עבודה חדשים בשנה לעומת כ-695 אלף מקומות עבודה חדשים בשנה בין השנים 2001-2006. דבריו עוררו סערה וחייבו את הממשלה לפרסם הודעה בה הכחישה את טענתו וקבעה כי בשנים האחרונות ייצרה הממשלה כ-780 אלף מקומות עבודה חדשים מדי שנה (<http://www.asriran.com/fa/news/266939>).

ד"ר עלי-נקי משאיחי, בעל תואר דוקטור במנהל עסקים מהמכון הטכנולוגי של מסצ'וסטס (MIT), משמש כדיקן בית הספר לניהול ולמערכות באוניברסיטת "שריף" לטכנולוגיה בטרהאן.

מתוך: www.kargarnews.ir

החל משנות השבעים כיהן משאיח' במשרות כלכליות בכירות באקדמיה ובממשל, ובהן: יועץ ראשי לראש "הארגון לתכנון ולתקצוב", יועץ לשרי השיכון, התעשייה והאנרגיה ויועץ ל"קרן המדוכאים". הוא גם שימש כיועץ בחברות מערביות מובילות, ובהן: at&t ו-McKinsey.
http://www.erf.org.eg/CMS/uploads/pdf/1194807200_Ali_Naghi_Mashyayeki_CV_07.p
 (df).

מחמד-עלי נג'פי כיהן כשר התרבות וההשכלה הגבוהה בממשלת מיר-חסין מוסוי (1984-1981) וכשר החינוך בממשלת רפסנג'אני (1989-1997). בתקופת נשיאותו של מחמד ח'אתמי הוא מונה לתפקיד ראש הארגון לתכנון ולתקצוב.

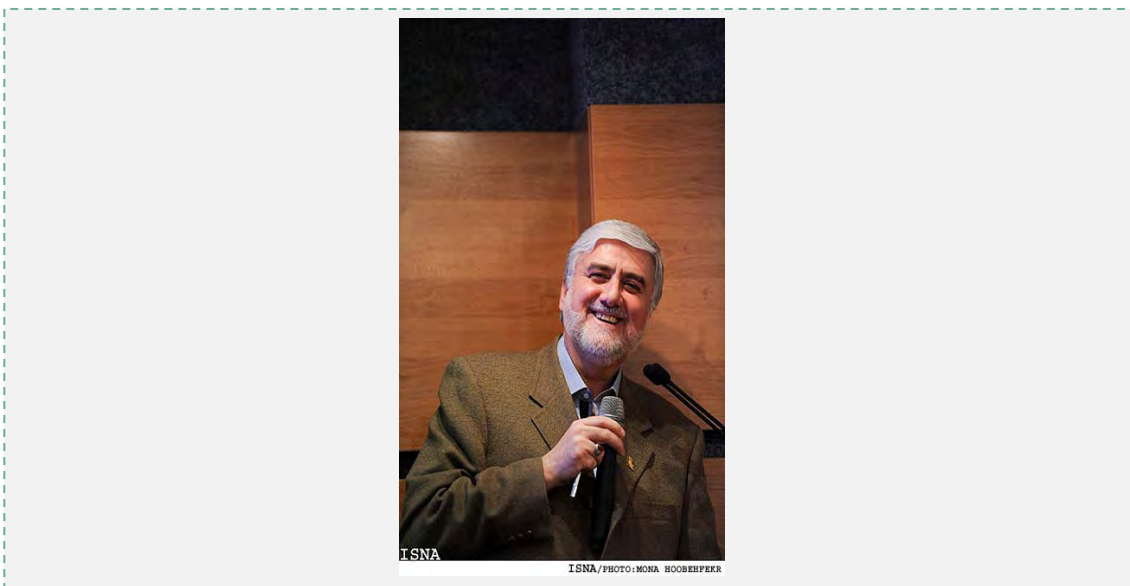
הוא משמש כיום כמרצה למתמטיקה באוניברסיטת "שריף" לטכנולוגיה בטהראן. בשנות השבעים החל בלימודי דוקטורט במכון הטכנולוגי של מסצ'וסטס, אך שב לאיראן בעקבות המהפכה האסלאמית ולא השלים את לימודיו (<http://dena.sharif.edu/~web/Profs/Najafi/Najafi.htm>).

ד"ר מסעוד רוע'ני-זנג'אני משמש כמרצה לכלכלה באוניברסיטת "עלאמה טבאטבאי" (Alameh Tabataba'i) בטהראן. בשנות השמונים והתשעים הוא כיהן (לא באופן רציף) כראש "הארגון לתכנון ולתקצוב".

בשנות השמונים התפטר מתפקידו פעמיים (בשנים 1985 ו-1988) על רקע חילוקי דעות עם ראש הממשלה דאז, מיר-חסין מוסוי, שאחז בעמדות כלכליות שמאליות. נג'פי רוע'ני-זנג'אני נחשבים לשניים מהמועמדים הבולטים לתפקיד ראש "הארגון למנהלה ולתכנון" בהנחה שפעילותו אכן תחודש על-ידי הנשיא הנבחר.

ד"ר מג'יד קאסמי וד"ר מחמד-חסין עאדלי כיהנו בעבר כנגידי הבנק המרכזי האיראני (קאסמי בין השנים 1986-1989 ועאדלי בין השנים 1989-1994) ונחשבים, אף הם, לכלכלנים המקורבים לרוחאני. קאסמי משמש כיום כיו"ר הועדה למקרו-כלכלה ב"מועצה לקביעת האינטרס של המשטר" ולאחד ממקורביו של מחמד-באקר נובח'ת.

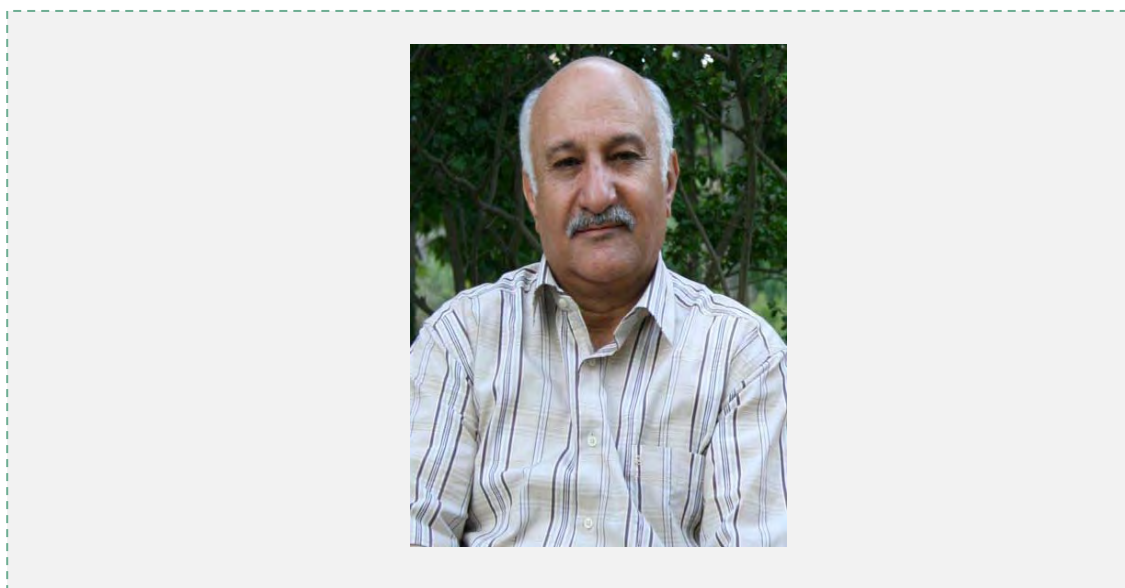

עאדלי, בעל תואר דוקטור בכלכלה מאוניברסיטת קליפורניה, נחשב לאחד ממובילי הרפורמה הכלכלית שיזם רפסנג'אני בתקופת כהונתו כנשיא בתום מלחמת איראן-עיראק. עם סיום כהונתו כנגיד הבנק המרכזי חזר עאדלי, ששימש כשגריר ביפן בין השנים 1986-1989, לשירות החוץ האיראני. הוא שימש כשגריר בקנדה (1995-1999), כסגן שר החוץ לעניינים כלכליים וכשגריר בלונדון (2004-2005). לאחר פרישתו ממשד החוץ הקים עאדלי את מכון "רונד" (Ravand), מכון עצמאי למחקרים כלכליים ובינלאומיים.

מתוך: www.irdiplomacy.ir

ד"ר מחמד טביביאן נחשב, כאמור, לכלכלן הבולט המזוהה עם "אסכולת ניאוראן". הוא בעל תואר דוקטור בכלכלה מאוניברסיטת "דיוק" (Duke) בצפון-קרוליינה. הוא כיהן כסגן ראש "הארגון לתכנון ולתקצוב" בממשל רפסנג'אני ומילא תפקיד מרכזי בגיבוש תוכניות הפיתוח הראשונה והשנייה. הוא היה ממייסדי "המכון למחקרי ניהול ותכנון" בטהראן.

מתוך: www.asnoor.ir

לאחרונה קרא טביביאן במאמר שפרסם להחייאת "הארגון למנהלה ולתכנון". הוא טען, כי ארגון זה נדרש על מנת לסייע לנשיא ולממשלה בניהול הכלכלה וכי פירוקו על-ידי אחמדינז'אד שלל מהממשלה

את אחד האמצעים החשובים ביותר לניהול הכלכלה ופגע ביכולתה לקבל החלטות בתחום הכלכלי. העברת סמכויות הארגון למשרד הכלכלה פגעה, לדבריו, בעצמאותו וביכולתו לקיים קשרים עם רשויות המדינה השונות הנחוצה לביצוע משימותיו (<http://mtabibian.com>).

ה"כוורת" הכלכלית של רוחאני בשירות הממשל בשנות ה-80' וה-90'

בשנות השמונים והתשעים מילאו כמה מהכלכלנים הבכירים המשמשים כיום בצוות הכלכלי של רוחאני, ובראשם: מסעוד נילי, מסעוד רוע'ני-זנג'אני, עלי-נקי משאיח', מחמד טביביאן, מחמד-עלי נג'פי וחסינ עאדלי תפקיד מרכזי בעיצוב המדיניות הכלכלית של הרפובליקה האסלאמית. הם היו שותפים, בין היתר, לגיבוש תוכניות הפיתוח הכלכלי ולקידום מדיניות ההפרטה.

בקידום הרפורמות הכלכליות אימצו כלכלנים אלה גישה ניאוליברלית, שאפו לצמצם את המעורבות הממשלתית בכלכלה, עודדו השקעות פרטיות ואף זרות במשק האיראני וחתרו לקידום פעילותו של המגזר הפרטי. הם אף תמכו בהמלצות הבנק העולמי תוך נכונות להתעמת בכמה מקרים עם תומכי הגישה הכלכלית השמאלית-רדיקלית, שהסתייגו מעקרונות כלכלת שוק חופשי ודגלו בהגברת המעורבות הממשלתית בכלכלה. מסעוד נילי, למשל, התייחס למתח שנוצר בין היועצים הכלכליים הבולטים למקבלי ההחלטות בראשית שנות השמונים באומרו:

"Since the spirit of that time was in opposition to a capitalist economic structure, capitalist ideas and people who may approved of them were perceived as gheyrekhodi [not one of us, alien]".

על רקע המשבר הכלכלי החריף, שפקד את איראן בשנות השמונים כתוצאה מהמלחמה הנמשכת עם עיראק, מילאו כלכלנים בכירים אלה תפקיד חשוב בגיבוש המלצות שתרמו להחלטת מנהיג איראן, איתאללה ח'ומיני, להסכים להפסקת האש עם עיראק בשנת 1988.

לקראת סוף שנת 1986 התריע רוע'ני-זנג'אני, ששימש אז כראש "הארגון לתכנון ולתקצוב", בפני ראש הממשלה מוסוי מפני השלכות המשך המלחמה עם עיראק על כלכלת איראן ועל יציבותה של הרפובליקה האסלאמית. מוסוי לא התרשם מאזהרות אלה יתר על המידה, אך בסופו של דבר איפשר לרוע'ני-זנג'אני לכתוב מכתב למנהיג המהפכה שבו יבטא את חששותיו.

בסיוע נילי, טביביאן ומשאיח' הכין רוע'ני-זנג'אני מכתב שבו שטח את מסקנות "הארגון לתכנון ולתקצוב" ביחס להשלכות המשך המלחמה. הוא הדגיש במכתבו, כי ההנהגה הדתית היא היחידה שיכולה לקבל החלטות בנוגע להמשך המלחמה, אך ציין כי קיימות שתי חלופות: להמשיך בדרכו של האמאם השיעי חוסין ולהקריב כל דבר בדרך המאמץ המלחמתי, שאינה צפויה להצליח, או לסיים את המלחמה ולהתפנות לטפל במשבר הכלכלי ובמשבר המחריף הנובע מהגידול הדרמטי בשיעור הילודה.

² חלק זה בסקירה מבוסס על: Ehsanee Ian Sadr, *To Whisper in the King's Ear: Economists in Pahlavi and Islamic Iran*, A Dissertation submitted to the Faculty of the Graduate School of the University of Maryland, College Park, in partial fulfillment of the requirement for the degree of Doctor of Philosophy, 2013.

לא מן הנמנע, כי מכתב זה השפיע על החלטתו של ח'ומיני, שהתקבלה חודשים ספורים לאחר קבלתו, להסכים להפסקת אש עם עיראק.